

त्रिकालदर्शिन् पु० त्रिकालं तद्वर्तिवस्तु पश्यति दृश-णिनि ।
१३४० हारा० । २ त्रिकालज्ञे त्रि० “प्रध्वंसिन्यपि काले
त्रिकालदर्शी कलौ भवति” ४० स० २१ अ० ।

त्रिकूट पु० त्रीणि कूटानि शृङ्गाण्यस्य । लवणसमुद्रमध्यस्थे
लङ्कापुराधारे पर्वतभेदे अमरः । “तैरुहे केशरिक्कान्त-
त्रिकूटशिखरोपमा” भावः “स सागरसनाष्टममतिक्रम्य
महाबलः । त्रिकूटस्य तटे लङ्कां स्थितः खस्यो ददर्श
ह” रामा० सु० २ अ० । स आकरत्वे नास्त्यस्य अच् । २ तद्भवे
सासुद्रलवण्ये न० । ३ सुमेरुसुते क्षीरोदसमुद्रतीरस्थे
पर्वते च तत्कथा वामनपु० “सर्वरत्नमयः श्रीमान्
त्रिकूटो नाम पर्वतः । सुतः पर्वतराजस्य सुमेरोर्भास्कर
द्युतेः । क्षीरोदजलबीच्या यो धौतामलशिलातलः ।
उत्थितः सागरं भित्त्वा देवप्रिगणसेवितः” इत्युपक्रमे
“तस्यैकं काञ्चनं शृङ्गं सेवते यद्विवाकरः । नानापुष्प-
समायुक्तं नानागन्धाधिवासितम् । द्वितीयं राजतं
शृङ्गं सेवते यन्निशाकरः । पाण्डुराम्बुदसंकाशं
तुषारचयसन्निभम् । वज्रेन्द्रनीलवैदूर्यतेजोभिर्भासयन्
दिशः । तृतीयं ब्रह्मसदनं प्रकटं शृङ्गसुतमम् । न
तत् कतन्नाः पश्यान्ति न नदशांसा न नास्तिकाः । नातप्त-
तपसो लोका ये च पापकृतो जनाः । तस्य सासुमतः
पृष्ठे सरः काञ्चनपङ्कजम् । कारण्डवसमाकीर्णं राजहं-
सोपशोभितम् । गजोद्वाचलसंकाशो मदाञ्जलितलो-
चनः । तृपितः पातुकामोऽसाववतीर्षञ्च तज्जलम् ।
संलीनः पङ्कजवने यूथमध्यगतश्चरन् । गृहीतस्तेन रौद्रेण
आहेणाव्यक्तमूर्त्तिना । गरुडस्थो जगन्नाथो लोका-
धारस्तपोधन ! । ग्राह्यस्तं गजेन्द्रं तं तच्च ग्राहं
जलाशयात् । उज्जहाराममेयात्मा तरसा मधुसूदनः ।
स्थलस्थं दारयामास ग्राहं चक्रेण माधवः । मोक्षया-
मास नागेन्द्रं पापेभ्यः शरणागतम्” ।

त्रिकूटलवण न० त्रिकूटं सासुद्रसिव लवणम् । द्रोणी-
लवण्ये राजनि० ।

त्रिकूटवत् पु० त्रीणि कूटानि सन्त्यस्य मत्तुप् मस्य वः । १ त्रि-
कूटपर्वते । “हिंसवान् पारिपातञ्च सहाः सुहृन्स्त्रिकूट-
वान्” भा० आश्वमेधिकप० अ० ४ पर्वतकथने” ४३ अ० ।

त्रिकूटा स्त्री भैरवीभेदे तन्त्रसा० ।

त्रिकूर्चक न० सुश्रुतोक्ते शस्त्रभेदे अर्द्धधारशब्दे ३७५ पृ०
दृश्यम् । “विशेषेण बालवृद्धकुमारभीरुनारीणां राज्ञां
राजपुत्राणाञ्च त्रिकूर्चकेन विज्ञावयेत्” सुश्रु० ।

त्रिकोण त्रि० त्रयः कोणा यस्य । त्रिकोटियुक्ते १ पदार्थे
“विन्दुत्रिकोणवसुकोणदशारयुग्मम्” तन्त्रे श्रीचक्रोक्तौ ।
ज्योतिषोक्ते लग्नात् २ नवमपञ्चमस्थाने न० । “त्रिकोणं
नवपञ्चमम्” दोषि० । “त्रिकोणगान् गुरुञ्चैव पश्यन् पूर्ण-
फलप्रदः” ज्यो० त० । ३ भोक्ते शब्दकल्पतरुः । ४ त्रिभुजे
चेतभेदे न० । चेतशब्दे २३६१ पृ० समत्रिकोणविषमत्रिको-
णादिस्वरूपादिकसुक्तम् । ५ कामरूपपीठभेदे “करतोयां समा-
रभ्य यावद्दृक्करवासिनीम् । शतयोजनविस्तारं त्रिकोणं
सर्वसिद्धिदम्” कामाख्यातन्त्रम् । त्रिकोणपदार्थाश्च
कतिचित् कविकल्पलतायां संचिद्य दर्शिताः । “हल-
हरनेत्रकामाख्यावङ्गिमण्डलैकारवज्रशृङ्गाटशकटयोनि-
रूपाः” ।

त्रिकोणफल न० त्रिकोणं फलमस्य । १ शृङ्गाटके भावप्र० ।
इत० । त्रिभुजक्षेत्रफले “लम्बगुणं भूम्यङ्गं स्पष्टं त्रिभुजे
फलं भवति” लीला० । [काचारयवचारटङ्कणचारेषु ।

त्रिचार न० त्रयाणां चाराणां समाहारः । मिलिते सर्जि-
त्रिचुर पु० त्रीणि क्षुराणीवाम्याण्यस्य । कोकिलाख्यद्वे रत्ना० ।

त्रिख न० त्रिधा खमाकाशोऽवकाशः फलेऽत । त्रुपे शब्दच० ।
त्रिखट्ट न० त्रिखट्टां खट्टानां समाहारः । खट्टात्रये । ततः
वा डीप् । तत्रार्थे स्त्री अमरः ।

त्रिखर्व पु० सामवेदशाखाभेदाध्यायिनि “तामेतान्त्रिखर्वा उपा-
सते तस्मात्ते स्यर्द्धमाना न वीयन्ते” ताण्ड्यब्रा० २।६।३।
“तामेतां दशसप्ताख्यां विष्टुतिं त्रिखर्वाः शाखिन उपा-
सते प्रयुञ्जते” भाष्यम् ।

त्रिगङ्ग अव्य० त्रिसो गङ्गा नद्यो यत्र बह्वत्रीहृद्ये “नदी-
भिश्च” पा० अव्ययी० । १ तीर्थभेदे । “सप्तगङ्गे
त्रिगङ्गे च इन्द्रमार्गं च तर्पयन् । सुधां चैव लभेत्
भोक्तुं यो नरो जायते पुनः” भा० अ० सु० २५ अ० ।

त्रिगण त्रि० इत० । १ त्रिवर्गे अमरटोकायां नीलकण्ठः
“न वाधतेऽस्य त्रिगणः परस्परम्” किरा० ।

त्रिगन्धक न० त्रयाणां गन्धकद्रव्याणां समाहारः । १ त्रि-
जातके त्रि० नैघण्टुपारस्करः । त्रिगुण्णिकमप्यत्र ।
त्रिजातकशब्दे दृश्यम् ।

त्रिगम्भीर पु० त्रिभिर्गम्भीरः । स्वरेण सत्त्वनाभिभ्यां त्रिगम्भीरः
शिशुः शुभः” काशी० ११ अ० । उक्ते शुभलक्षणयुक्ते
“त्रिषु विपुलो गम्भीरस्त्रिषुषेव षडुत्ततत्तत्तु स्वः” इत्युप-
क्रमे “नाभिः स्वरः सत्वमिति प्रदिष्टं गम्भीरमेतान्नित्यं
नराणाम्” ४० स० ६८ अ० ।